

3.6 OBJECTGERICHTE CRITERIA

3.6.2 BOERDERIJEN

Historie

Vanaf het jaar 1000 na Christus zijn er erven en marken in Hengelo te vinden. De marken waren boerengemeenschappen gegroepeerd rondom kleine akkerbouwcomplexen, essen, waaromheen de 'woeste gronden' lagen waar men plaggen stak voor brandstof en bemesting. De 'woeste gronden' behoorden dan ook tot het onverdeeld bezit van marke-genoten. Het onverdeeld zijn betekende een belemmering voor de ontwikkeling van de landbouw en daarom werd al in de franse tijd gepleit voor verdeling en opheffing van de marken. (1849: verdeling van de gronden van de marke Groot Driene) In de gemeente Hengelo kennen we de marken Woolde, Oele, Beckum, Driene, Twekkelo en Hasselo. Woolde, Oele en Beckum behoorden tot het richterambt Delden. Driene en Twekkelo tot het richterambt Enschede en Hasselo tot het richterambt Oldenzaal. Enkele van deze marken komen reeds voor in het register van het Stift Werden a.d. Ruhr uit ca. 950 na Christus. Tot 1881 behoorde marke Groot Driene toe aan de gemeente Lonneker.

Karakteristiek

De boerderijen en de erven vormen een belangrijke component van de identiteit van het Twentse landschap. De basis van de boerderij wordt gevormd door een houten draagconstructie, de gebinten, die op poeren of lage funderingsmuurtjes staan. Er ontstaat de driebeukige opzet met een breed middengedeelte, de deel, met de niendeuren in het midden van de achtergevel. Uit de periode van vóór de baksteen werden de gebintstijlen op grote keien geplaatst. Bij oude vakwerkgevels was de opening van de niendeuren altijd rechthoekig. Toen dit werd vervangen door bakstenen muren ging men er over het algemeen toe over de niendeuren te voorzien van een gemetselde boog. In het midden hiervan bevindt zich een natuurstenen sluitsteen met initialen of een jaartal. Dit is veelal het jaartal van de versterking, maar de boerderij, het gebintwerk, kan veel ouder zijn.

Kenmerkend zijn de grote hoogte van de boerderij, de steile daken en hoge topgevels aan voor- en achterzijde voorzien van verticale houten beplanking. Soms steekt de topgevel iets over het onderste gedeelte van een gevel uit; de planken gevel rust dan op consoles. Karakteristiek voor Hengelo en heel Twente is het grote aantal boerderijen met aangebouwde vertrekken aan het voorhuis, de voorkamer ofwel 'bovenkamer' genoemd. Veelal bedoeld als zelfstandige woonruimte voor de ouders als deze zich uit het bedrijf terugtrokken. Tegenwoordig zijn woon- en werkruimte gescheiden, maar voorheen kenden we het 'los hoes'. Men woonde als het ware op de deel met vrij uitzicht op het vee. Het woongedeelte aan de voorzijde met de bedstee en de weefkamer in de zijbeuk. Het open vuur in het midden van dit woongedeelte en achterin de boerderij de koeien, paarden en varkens. Halverwege de 20e eeuw verdrong de scheidingsmuur het 'los hoes' volledig. Middels enkele vensters bleef het zicht op het vee mogelijk. Op het erf stonden diverse opstallen. Wagenschuur, bakhuis, hooimijt, schaapskooi of aardappelkelder en waterput met putarm bij het voorhuis van de boerderij. Moestuyn en fruitboomgaard maken tevens onderdeel uit van het erf.

Beleidskeuzes

Het beleid in het buitengebied is erop gericht het unieke en landelijke karakter van het Twentse landschap en de daarbij behorende karakteristieke boerderijbebouwing en erfinrichting – met zijn volstrekt eigen ruimtelijke kwaliteit - te behouden en waar nodig te versterken.

Welstandscriteria

Op de kaart met beleidskeuzes treft u het niveau aan waarop uw aanvraag wordt getoetst.

Het niveau bepaalt aan welke onderstaande criteria wordt getoetst. Voor 'ambitieniveau hoog' gelden alle criteria. Voor 'ambitieniveau midden' wordt 'materiaalkeuze, kleurgebruik

en detaillering', niet getoetst.

Situering van het bouwwerk:

- gebouwen moeten in samenhang met de erfbeplanting een passend silhouet in het landelijk gebied vormen;
- gebouwen, bijgebouwen en het bijbehorende erf moeten een samenhangende eenheid vormen en bijdragen aan de ruimtelijke opbouw van het landschap;
- de positie en oriëntatie van bebouwing op het erf moet inspelen op de specifieke situatie – het landschap, de straat, belangrijke doorzichten en uitzichten - ter plaatse.

Hoofdvorm van het bouwwerk:

- de gebouwen moeten een enkelvoudig en rechthoekig hoofdvolume hebben;
- gebouwen moeten vormgegeven worden in een landelijke typologie;
- gebouwen moeten een eenvoudig zadeldak hebben, eventueel met wolfseind.

Gevelaanzicht:

- gebouwen op een erf, moeten qua architectuur harmoniëren met elkaar en een positieve bijdrage leveren aan het Twentse landschapsbeeld;
- alle gevels van gebouwen dienen een verzorgde architectuur te hebben;
- aan- en uitbouwen, toevoegingen en bijgebouwen mogen eigentijds zijn vormgegeven maar moeten de aanwezige architectonische kwaliteiten van de bestaande gebouwen niet aantasten.

Materiaalkeuze, kleurgebruik en detaillering:

- de materiaalkeuze en detaillering van een gebouw dient te harmoniëren met het ontwerp en met de landelijke omgeving;
- kleuren moeten een natuurlijk palet vormen en niet contrasteren met de landelijke omgeving;
- aan- en uitbouwen en overige toevoegingen en bijgebouwen moeten qua materiaal en kleur afgestemd zijn op het hoofdgebouw. De detaillering dient ondergeschikt te zijn aan die van het hoofdgebouw.

Aanbevelingen

- De maatregelen met betrekking tot de instandhouding en ontwikkeling van het landschap, opgenomen in het Beeldkwaliteitplan Buitengebied, gelden als aanbeveling bij de welstandsbeoordeling;
- het ontwerp van de erfinrichting - bestrating, groen, bomen, het verschil tussen voor- en achtererf, de 'zachte' overgang van het erf naar de weg - is van cruciaal belang voor de ruimtelijke kwaliteiten van het landelijke gebied en verdient net zoveel zorg als de bebouwing;
- oprichten van bij het landelijk gebied passende erfafscheidingen.